

אם היה שוכב לאורכן — **טמאים**, לפי שכל אחד בספק שמא נישא רוב הזב עליו, שהרי לפעמים הוא שוכב על זה ופעמים על זה.⁽⁹⁾

אבל אם היה שוכב לרחבן — **טהורין** ממשכב הזב, לפי שאין רובו נישא על אחד מהם.⁽¹⁰⁾

היה ישן עליהם לרחבן, וספק שמא מתהפך עליהן בשנתו עד שהיה מוטל עליהן לאורכן — **טמאין**, שעל כל אחד יש להסתפק שמא עליה התהפך.

הרי שטמאין מדרס מספק, ולמה לא נטמא את כל הטליות מספק?

אלא לאו, אין הטעם משום שעוקרת תמיד רגל אחת, אלא לעולם עומדת הבהמה על ארבעת רגליה וכל אחת מסייעת, ואעפ"כ טהורות הטליות **משום דאמרינן: מסייע — אין בו ממש!**

אמר רב פפי משמיה דרבא: אף אנן נמי תנינא דמסייע אין בו ממש:

צג-ב דתנן: **רבי יוסי אומר: הסוס מטמא על**

ידיו. שאם היה הזב רוכב על סוס וטלית תחת אחת מרגליו הקדמיות, הנקראת יד, הרי היא טמאה.

החמור מטמא על רגליו האחוריות, אבל לא להיפך.

מפני **שמשענת הסוס היא על ידיו⁽¹⁾** וחמור נשען על רגליו [והא דלעיל שכל ארבעת רגליו אינן מטמאות, דלא כרבי יוסי].

ודייק רבא: **ואמאי אין הסוס מטמא על רגליו והחמור על ידיו?** שאף שאין עיקר משענתם עליהם — **הא קא מסייע בהדי הדדי?**

אלא לאו, משום דאמרינן: מסייע — אין בו ממש!

אמר רב אשי: אף אנן נמי תנינא:

רבי אליעזר אומר: כהן שעבד במקדש כשרגלו אחת על הכלי ורגלו אחת על הרצפה, או רגלו אחת על האבן שאינה מרצפת המקדש⁽²⁾ ורגלו אחת על הרצפה — **רואין כל שאילו ינטל הכלי ותינטל**

הוי כמסייע [כזה יכול וזה יכול, שאילו היה מוציאים ספסל אחד היה נשאר שוכב על האחרים].

1. ומ"מ אם יש טלית אחת תחת שתי הרגלים טמאה, דאף דעיקר משענתו על ידיו פשיטא דבלא שתי רגליו לא היה יכול לעמוד, תוד"ה שמשענת.

2. ואע"ג שהאבן היא ממין הרצפה, לא שייך לומר מין במינו אינו חוצץ כיון שאין מבטלה שם דנתקלים בה ההולכים שם, תוד"ה ויכול.

ובחזו"א שם כתב שהוא גזירת חכמים וכדמצינו כן בהרבה מקומות שהחמירו חכמים במדרס בספק ברה"ר.

9. ומזה לבד אפשר להוכיח דזב מטמא מספק, אלא הגמ' ניחא ליה להוכיח מהסיפא דישן, דמפרש בהדיא שטעם הטומאה בגלל ספק, תוד"ה לאורכן.

10. היינו כר"ש דסבר דבעינן שכל ספסל ישא את רוב הזב עליו [עיין הערה 5]. ותוד"ה לאורכן, כתבו דאתיא אפילו כרבנן, דכל ספסל

איבעיא להו: האם בעינן לרבי מאיר דמחייב בזה יכול וזה יכול, שיהיה שיעור של הוצאה לזה ושיעור הוצאה לזה. כגון אם הוציאו ביחד דבר מאכל, האם צריך שיהא בו שתי גרוגרות.

או דילמא סגי בשיעור אחד לכולן?

פליגי בה רב חסדא ורב חמננא: חד אמר: שיעור לזה ושיעור לזה, וחד אמר: שיעור אחד לכולן.

אמר רב פפא: אף אנן נמי תנינא דשיעור אחד לכולן:

דתנן: היה יושב על גבי מטה וארבע טליות תחת ארבע רגלי המטה, טמאות. מפני שאין יכולה לעמוד על שלש.

ואמאי טמאות, ליבעי שיעור זיבה לזה ושיעור זיבה לזה? שכל טלית יכביד עליה זב אחר.

לאו, משום דאמרינן: שיעור אחד לכולן! דסגי בזב אחד כדי לטמאות במדרסו את כל הטליות.⁽⁴⁾

אמר רב נחמן בר יצחק: אף אנן נמי תנינא: צבי שנכנס לבית ונעל אחד בפניו את הבית, חייב משום צידה. שבנעילה זו צד את הצבי. נעלו שנים, פטורין כדאמרינן

האבן ועדיין יכול לעמוד על רגלו האחת שעל הרצפה, הרי עבודתו כשרה שאז נחשב כאילו עומד רק על אותה רגל. ואם לאו — עבודתו פסולה. משום שהכלי והאבן חוצצים בין רגלו לרצפת העזרה, וילפינן מקרא שהעבודה נפסלת בכך.

ודייק רב אשי: ואמאי כשרה העבודה כשיכול לעמוד על אותה רגל שעל הרצפה? הא קא מסייע הרגל השניה בהדי הדדי לרגל השניה, והרי הוא כעומד גם עליה?

אלא לאו, משום דאמרינן: מסייע אין בו ממש!

אמר רבינא: אף אנן נמי תנינא:

כהן שקיבל את הדם של הקרבן ביד ימין, ויד שמאל מסייעתו, עבודתו כשרה, ואעפ"י שעבודה הנעשית בשמאל פסולה, הכא עיקר העבודה נעשתה בימין.

ודייק רבינא: ואמאי כשירה עבודתו? הא קא מסייע השמאל בהדי הדדי דימין?

אלא לאו, משום דאמרינן: מסייע אין בו ממש!

ומסקינן: שמע מינה!

אמר מר: זה יכול וזה יכול, רבי מאיר מחייב.⁽³⁾

אינו יכול וזה אינו יכול כו"ע מודו דלא בעינן שיעור לכל אחד, ועיין מהרש"א.

4. הראשונים הקשו מכאן על פי' תו' לעיל בע"א [עיין הערה 5] דר"ש דפליג בסיפא סובר דבעינן שיעור זיבה לכל אחד דא"כ הו"ל למימר תנאי היא.

3. הקשו תוד"ה אמר, דלמה לא הסתפקו בזה אינו יכול וזה אינו יכול ואלבא דרבי יהודה דמתניתין כותיה. והביאו בשם הר"ח דמחמת קושיא זו גרס "אמר מר זה אינו יכול וזה אינו יכול". והתו' כתבו שא"צ לשנות הגירסא, והא דלא נסתפקו בזה וזה אינו יכול דלא שכיח שלא יהיה שיעור לכל אחד בכה"ג, ועוד כתבו דבזה

בהוצאה ששנים שעשאוה פטורין, והוא הדין לכל מלאכות שבת.

לא יבול אחד לנעול את הבית ונעלו שנים, חייבים, כדין זה אינו יכול וזה אינו יכול, דשניהם חייבים.

ואמאי חייבים שניהם? ליבעי שיעור צידה לזה ושיעור צידה לזה דהיינו שני צבאים?

לאו, משום דאמרינן: שיעור אחד לכולן!

אמר רבינא: אף אנן נמי תנינא: השותפין שגנבו וטבחו חייבין בתשלומי ד' וה'.

ואמאי חייבים? ליבעי שיעור טביחה לזה ושיעור טביחה לזה, דהיינו שתי בהמות?

לאו, משום דאמרינן: שיעור אחד לכולן!

ואמר רב אשי: אף אנן נמי תנינא: שנים שהוציאו קנה של גרדי אורג, שנתון עליו חוט הערב שעולה ויורד בשתי, חייבין.

ואמאי, ליבעי שיעור הוצאה לזה ושיעור הוצאה לזה?

לאו, משום דאמרינן: שיעור אחד לכולם!

אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי: דילמא מיירי דאית ביה בקנה כדי לבשל ביצה קלה לזה וביצה קלה לזה שהוא שיעור הוצאה של עצים?

אמר ליה רב אשי: אם כן, לישמעינן קנה דעלמא שעומד להסקה, ששיעורו בכך, מאי שנא דנקט קנה דגרדי ששיעורו כדי אריגה, אלא ודאי לאשמעינן דסגי בשיעור אחד לשניהם, [דסלקא דעתין דלא שייך בקנה דגרדי יותר משיעור אחד].

ומקשינן: ודילמא דאית ביה כדי לארוג מפה לזה וכדי לארוג מפה לזה? (5)

ומסקינן: אלא מהא ליבא למשמע מיניה.

תני תנא קמיה דרב נחמן: שנים שהוציאו קנה של גרדי פטורין, ורבי שמעון מחייב.

ומקשינן: כלפי לייא כלפי היכא נהפך דבר זה, שהרי רבי שמעון פוטר יותר מכולם בשנים שעשאוהו?

ומתריצין: אלא אימא: שנים שהוציאו קנה של גרדי חייבין דמיירי בקנה כבד, דהוי ליה זה אינו יכול וזה אינו יכול. ורבי שמעון פוטר כדאמרינן לעיל, דרבי שמעון פוטר גם בזה אינו יכול וזה אינו יכול.

מתניתין:

המוציא אוכלין פחות מכשיעור הוצאתן, והוציאן בתוך כלי — פטור אף על הוצאת הכלי, מפני שהכלי טפלה לו, לאוכל. שהרי עיקר כונתו בהוצאה זו אינה בשביל הכלי אלא בשביל האוכלין.

הוציא את האדם החי במטה, הואיל ואינו

5. והא דנקט קנה דגרדי ולא קנה דעלמא, לאשמעינן דאע"ג דאין רגילות לארוג שתי מפות

בקנה אחד מ"מ אם יש בה שיעור לשתי מפות חייב, תוד"ה דילמא.

היה נוח לו אילו לא היה לו מת כלל, ולא היה צריך לעסוק בהוצאתו.⁽⁷⁾

וסובר רבי שמעון דמלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה, דלא הוי בכלל "מלאכת מחשבת", אלא אם צריך את ההוצאה, בכך שהוא צריך את החפץ במקום שהוא מוציא אותו אליו.

גמרא:

תנו רבנן: המוציא אוכלין כשיעור הוצאת אוכלין:

אם הוציא בכלי, חייב על האוכלין ופטור על הכלי. כיון שהכלי טפל לאוכל.

ואם היה כלי צריך לו שרוצה להשתמש בכלי עצמו במקום שהוציאו לשם – חייב אף על הכלי.

חייב על הוצאת אדם חי, מפני שהחי נחשב כאילו הוא נושא את עצמו ומיקל מהמשא⁽⁶⁾ – פטור אף על המטה, שהמטה טפלה לו.

הוציא את המת במטה – חייב על הוצאת המת.

וכן המוציא כזית בלבד מן המת, וכזית מן הנבלה, וכעדשה מן השרין, חייב. שהואיל והם מטמאים בשיעור זה, הוצאה חשובה היא, שהרי הוא מציל עצמו מהטומאה ע"י הוצאה זו.

ורבי שמעון פוטר אפילו במוציא מת שלם. משום שהיא מלאכה שאינה צריכה לגופה. שהרי אין לאדם צורך בהעברת המת מביתו אל מקום אחר משום שהוא צריך את המת במקום האחר.

אלא כל הצורך שלו הוא רק בהוצאתו מביתו, שרצונו לסלק את המת מביתו. ויותר

אינו יכול דהתם אם האיני יכול היה מסיר את ידו היה יכול השני לשאת לבדו הלכך הוי מסייע שאין בו ממש וחשבינן את היכול כאילו הוא לבדו נושא, אבל בחי אין אפשרות שהחי לא יסייע והוי מסייע שיש בו ממש. הלכך פטור הנושא משום שנים שעשאוהו.

7. כ"כ רש"י, והתו' בד"ה רבי שמעון [לקמן צד, א], הקשו עליו דא"כ התופר בגד קרוע לא יתחייב לר"ש שהרי יותר היה נוח לו אילו לא נקרע הבגד כלל, וכן המפיס מורסא היה לו נוח יותר אילו לא היתה לו מורסא, ולכן ביארו באופן אחר, שגדר מלאכה שאינה צריכה לגופה הוא שהעושה מלאכה זו אינו צריך לה לאותו צורך שהיה במשכן כי הצורך שעבורו היתה

6. הקשו בתוד"ה שהחי [לקמן צד, א] למה פטור בנושא את החי. אי משום שהוא קל יותר הרי גם על משא הקל ביותר חייב, ואי משום שהוא מסייע בנשיאה והוי שנים שעשאוהו, הרי הנישא אינו יכול לשאת עצמו לבד ואילו הנושא יכול לנושאו גם ללא סיועו שהרי גם אילו היה מת היה בכחו לנושאו, והוי זה יכול וזה אינו יכול שהיכול חייב. ותירצו שכל מלאכות שבת ילפינן ממשכן ושם לא היו נושאים דבר חי שהתחשים והאילים היו הולכים ברגליהם וגם החלזון היו פוצעין אותו מיד טרם ימות כדאמרינן לעיל ע"ה, א הניחא ליה שצבעו יהא צלול יותר.

ובתו' הרא"ש מבאר שבאמת הטעם משום דהוי שנים שעשאוהו, ולא דמי לזה יכול וזה

בהעלם אחד, כי הידיעה שבינתיים מחלקת אותם לשני חיובים.

ורב ששת שלא תירץ כן, משום שהוא סובר דידיעות אין מחלקות.

ופליגי רב אשי ורב ששת בפלוגתא דרבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש שנחלקו אף הם [לעיל עא א] אי ידיעות מחלקות או לא.

שנינו במשנה: את החי במטה פטור אף על המטה.

והוינן בה: לימא מתניתין רבי נתן היא, ולא רבנן?

דתניא: המוציא בהמה חיה ועוף לרה"ר, בין חיון ובין שחוטין, חייב.

רבי נתן אומר: על שחוטין חייב ועל חיון פטור, מפני שהחי נושא את עצמו.

ותמהינן: האם שמע מינה: האוכל שני זיתי חלב בהעלם אחד שלא נודע לו באמצע חייב שתיים חטאות? (8)

שהרי הברייתא מחייבת שתיים על הוצאת האוכלין והכלי אף שהיו בהעלם אחד, שהרי הוציאם בבת אחת.

ומתריצין: אמר רב ששת: הכא במאי עסקינן: כגון ששגג על הוצאת האוכלין, והזיד על הוצאת הכלי. ומה דקתני "חייב אף על הכלי" היינו חייב מיתה, ועל האוכלין הוא חייב חטאת. (1)

מתקף לה רב אשי: והא "אף על הכלי" קתני, דמשמע שני חיובים שווים?

אלא, אמר רב אשי: הכא במאי עסקינן: כגון ששגג בזה ובוזה, ונודע לו לאחר מכן על אחד מהם שחטא, וחזר ונודע לו על השני שחטא, שאז הוא מתחייב שתי חטאות, למרות ששתי העבירות נעשו

הכלי והזיד על האוכלין", ומיירי שלא התרו בו על האוכלין, וממילא אין בהם לא סקילה ולא חטאת, ורק על הכלי הוא חייב חטאת.

והר"י הקשה על שני הפירושים, דאם הזיד באחד מהם אינו חייב חטאת על השני, דלא הוי "שב מידיעותו", שהרי אנו רואים שהוא עובר במזיד על דבר שהוא יודע שהוא אסור. ומפרש, דהברייתא מיירי הכל לענין סקילה [ולא גרס בגמרא "כגון ששגג על האוכלין" אלא "כגון שהזיד בכלי" בלבד, מהר"ם], והכי קאמר: המוציא אוכלין בכלי חייב סקילה על האוכלין בלבד ולא על הכלי, והיינו רק אם התרו בו על האוכלין. אבל אם התרו בו על הכלי פטור לגמרי. ואם היה צריך לכלי חייב סקילה אף אם התרו בו על הכלי.

המלאכה נעשית במשכן נקרא גוף המלאכה ושרשה, הלכך הוצאת המת אינה צריכה לגופה כי במשכן היו צריכים את החפצים שהיו מוציאים וכן המוציא אינו צריך את המת.

8. כלומר שמעת מינה דאיכא תנא דס"ל הכי, וא"כ תפשוט האיבעיא דמסתפקא לן במסכת חולין [פב, ב] אי סומכוס ס"ל הכי, רשב"א. והריטב"א מפרש קושית הגמ' דהכא דמי לאוכל שני זיתי חלב בבת אחת ובוזה ודאי ליכא למ"ד דחייב שתיים.

1. רש"י. והתוס' בד"ה ששגג, הקשו, דבכל מקום בשבת דקתני חייב היינו חיוב חטאת ולא סקילה. והביאו בשם הרשב"ם דגרס "ששגג על